

L'irlandès Frank Ryan, capità de la XV Brigada Internacional

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Periodista i escriptor. Va fer propaganda de l'Exèrcit de la República i va publicar un llibre per ajudar la causa republicana i incentivar l'arribada de nous voluntaris internacionals per participar en la Guerra Civil

Foren més de 35.000 els voluntaris que de 52 països van arribar a Espanya per donar suport a la República i lluitar contra l'exèrcit revoltat del general Franco. Cadascun d'ells té la seva història particular. Molts d'ells, en arribar, van lluitar sense gairebé preparació militar, van patir els horrors dels combats, les penúries de les trinxeres i, molts, hi van morir sense assabentar-se'n els familiars fins mesos més tard. Altres deixaren rastres amb la correspondència que escrigueren a les esposes i als pares. Alguns imprimiren les seves vivències a la premsa i a les memòries. I pocs tenen monòlits al lloc on moriren; foren escassos però quedaren eternitzats sobre una roca amb el seu nom i el dia que van morir gravats. Històries tristes que haurien de servir per fer-nos entendre que les guerres no són mai bones. Uns hi moren, la majoria sofreixen, i uns pocs sense escrúpols s'hi fan rics. Misèries humanes per reflexionar quan les guerres són la bogeria d'uns pocs i el sofriment de la majoria.

Frank Ryan, que res té a veure, amb el soldat americà de la pel·lícula 'Salvar al soldado Ryan', malgrat el mateix cognom, fou un membre destacat de l'IRA (Exèrcit Republicà Irlandès), polític i periodista que va venir voluntari a Espanya a lluitar amb a brigadista. El seu net, Tom Ryan, arribat a Gandesa per conèixer millor els passos del seu avi, on va viure l'empresonament i les peripècies de la condemna a mort, m'explica part de la història que reproduïxo, amb el suport de la intèrpret, Alicia Garcia, que em complementa els comentaris.

Frank Ryan va néixer el juliol del 1902 a Limerick (Irlanda) i des de molt jove va defensar i lluitar per la independència d'Irlanda amb la màxima convicció. Posteriorment, durant la guerra civil d'Irlanda del 1922 al 24, fundà el periòdic nacionalista irlandès "An Poblacht" (El Poble) i així va continuar la lluita pacífica des dels mitjans de comunicació.

Va marxar a lluitar a la Batalla d'Aragó i ja de retirada fou capturat junt amb altres brigadistes, envoltats per tancs italians i la infanteria franquista, i traslladat a Gandesa

Quan el general Franco va aixecar-se contra el govern d'Espanya, un grup d'irlandesos catòlics van marxar voluntaris a lluitar a favor seu, seguint els consells de la jerarquia catòlica irlandesa, dirigits per Eoin O'Duffy. Aquest fet va fer reaccionar Frank Ryan. A Dublín, la capital on vivia, va reclutar una cinquantena de voluntaris, molts d'ells antics membres de l'IRA, comunistes, sindicalistes i anarquistes. El desembre del 1936 van viatjar fins a Barcelona i foren traslladats a Albacete on els van integrar al Batalló Britànic. Però aviat optaren per lluitar al Batalló Lincoln nord-americà pels desacords amb alguns oficials anglesos pertanyents al Black and Trans, pel qual en Ryan fou arrestat per ser el màxim comandament irlandès. Però per distingir-se dels americans s'anomenaven Columna Connolly, en honor al socialista irlandès James Connolly, executat l'any 1916 per l'Aixecament de Pasqua dels independentistes irlandesos, com una prova més dels seus convenciments.

Com a periodista, Ryan va fer propaganda de l'Exèrcit de la República i va publicar el llibre La XV Brigada Internacional, per ajudar la causa republicana i incentivar l'arribada de nous voluntaris. A la Batalla del Jarama el ferien i va marxar a recuperar-se a Irlanda. Al cap de poc va tornar a Madrid treballant pel Consell de Propaganda General Staff, escrivint articles per la premsa

Frank Ryan, en una imatge cedida per la seua família. FOTO: DT

internacional i emetent cròniques i notícies de guerra per la ràdio. Va marxar a lluitar a la Batalla d'Aragó i ja de retirada, el 31 de març del 1938, fou capturat junt amb altres membres de la XV Brigada Internacional, envoltats per tancs italians i infanteria franquista.

Fou traslladat a Gandesa, on un oficial de la Gestapo el va interrogar per ser responsable superior del grup dels brigadistes irlandesos, sent aïllat de la resta. Es va rebre la notícia que el capità Ryan havia estat condemnat a mort mentre que la resta dels brigadistes capturats foren afusellats l'endemà. Així, doncs, el dia

1 i 2 d'abril es coneixen afusellaments a la carretera de Vilalba, a menys d'un quilòmetre de Gandesa, havent-los empresonat a la nit a la bàscula de Gandesa, i també altres capturats a Corbera, comandats pel major Merriam als afores d'aquesta població.

És de suposar que Ryan va salvar momentàniament la vida per la seva condició de periodista conegut pels seus reportatges a la premsa internacional i resultava un bon botí per intercanviar-lo per oficials italians i alemanys capturats pels republicans.

Al cap d'unes setmanes va ser traslladat a la presó de Burgos,

jutjat i condemnat a mort. Durant l'estiu del 1938 va compartir cel·la amb 17 homes més. Cada matí se n'emportaven alguns per ser executats. A la presó es va iniciar una campanya per commutar-li la pena de mort, liderat pel govern irlandès, sol·licitat també pel seu antic adversari, Eoin O'Duffy, que li va demanar directament a Franco. Va tenir èxit fins a l'extrem que la seva pena de mort va ser commutada per 30 anys de presó.

Els esforços del govern irlandès prosseguiren demanant-ne l'alliberament per ser l'únic pres internacional de gran projecció que restava a les presons franquistes. Mentrestant l'agència d'intel·ligència alemanya l'Abwehr va demanar el seu alliberament gràcies a la informació dels amics alemanys, creient que podia ser útil en els afers polítics irlandesos.

Així se'l deixà escapar de la presó, de comú acord entre les parts, encara que Ryan sospitava que fos una trampa i s'hi va negar per por de ser executat quan fugís. Una setmana més tard novament se li va oferir la possibilitat d'escapar-se amb garanties que no seria ni perseguit, ni executat. Ho va fer i va acabar a Alemanya, protegit per l'Abwehr, sabent que si la Gestapo conegués el lloc on estava amagat seria executat.

No va tornar mai més a Irlanda. Va morir a Desdren, el juny del 1944, a causa d'una pneumònia i pleuresia, dies després del desembarcament de Normandia per les tropes aliades. La seva tomba es va localitzar vint anys més tard a aquesta població de la República Federal d'Alemanya i les seves restes van ser traslladades al cementiri de Glasnevin pels brigadistes que sobrevisqueren a la guerra d'Espanya, rebent els màxims honors com heroi de la causa irlandesa. Els seus amics a Alemanya sostenen que sempre va ser un republicà socialista irlandès com ho fou James Connolly, que va sacrificar la seva vida per la independència d'Irlanda.